Evropský parlament
2024-2029

Výbor pro zahraniční věci

2026/2005(INI)

25.06.2026

NÁVRH ZPRÁVY

o formování vnější činnosti EU s cílem řešit výzvy v oblasti lidských práv, které přináší umělá inteligence
(2026/2005(INI))

Výbor pro zahraniční věci

Zpravodaj: Nacho Sánchez Amor

OBSAH

Strana

NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU 3

NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU

o formování vnější činnosti EU s cílem řešit výzvy v oblasti lidských práv, které přináší umělá inteligence

(2026/2005(INI))

Evropský parlament,

– s ohledem na Listinu základních práv Evropské unie,

– s ohledem na Evropskou úmluvu o lidských právech,

– s ohledem na články 2, 3, 8, 21, 23 a 36 Smlouvy o Evropské unii,

– s ohledem na články 17 a 207 Smlouvy o fungování Evropské unie,

– s ohledem na Akční plán EU pro lidská práva a demokracii na období 2020–2027, který Rada přijala dne 17. listopadu 2020, a na jeho přezkum v polovině období ze dne 9. června 2023,

– s ohledem na obecné zásady EU v oblasti lidských práv,

– s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1689 ze dne 13. června 2024, kterým se stanoví harmonizovaná pravidla pro umělou inteligenci a mění nařízení (ES) č. 300/2008, (EU) č. 167/2013, (EU) č. 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 a (EU) 2019/2144 a směrnice 2014/90/EU, (EU) 2016/797 a (EU) 2020/1828 (akt o umělé inteligenci)[1],

– s ohledem na evropské prohlášení o digitálních právech a zásadách pro digitální dekádu ze dne 23. ledna 2023[2],

– s ohledem na Mezinárodní digitální strategii pro Evropskou unii (JOIN(2025)0140),

– s ohledem na Rámcovou úmluvu Rady Evropy o umělé inteligenci a lidských právech, demokracii a právním státu,

– s ohledem na Všeobecnou deklaraci lidských práv a další příslušné smlouvy a nástroje OSN týkající se lidských práv,

– s ohledem na Mezinárodní pakt o občanských a politických právech ze dne 16. prosince 1966 a na Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech ze dne 16. prosince 1966,

– s ohledem na Úmluvu OSN o odstranění všech forem diskriminace žen ze dne 18. prosince 1979,

[1] Úř. věst. L, 2024/1689, 12.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj.
[2] Úř. věst. C 23, 23.1.2023, s. 1.

– s ohledem na Úmluvu OSN o právech osob se zdravotním postižením ze dne 12. prosince 2006 a opční protokol k této úmluvě přijatý dne 13. prosince 2006,

– s ohledem na Deklaraci OSN o právech původních obyvatel, kterou přijalo Valné shromáždění OSN dne 13. září 2007,

– s ohledem na Deklaraci OSN o odstranění všech forem nesnášenlivosti a diskriminace založených na náboženství či víře ze dne 25. listopadu 1981,

– s ohledem na Deklaraci OSN o právech příslušníků národnostních, etnických, náboženských a jazykových menšin ze dne 18. prosince 1992,

– s ohledem na Úmluvu OSN o právech dítěte ze dne 20. listopadu 1989 a na tři opční protokoly k této úmluvě,

– s ohledem na iniciativu OSN s názvem „Global Compact“,

– s ohledem na Pakt pro budoucnost a Globální digitální pakt, přijaté na summitu o budoucnosti v září 2024,

– s ohledem na rezoluci Valného shromáždění OSN č. 78/265 ze dne 1. dubna 2024 nazvanou Využití příležitostí bezpečných, zabezpečených a důvěryhodných systémů umělé inteligence pro udržitelný rozvoj,

– s ohledem na rezoluci Valného shromáždění OSN č. 79/325 ze dne 26. srpna 2025 nazvanou Mandát a podmínky pro zřízení a fungování Nezávislé mezinárodní vědecké komise pro umělou inteligenci a globální dialog o řízení umělé inteligence,

– s ohledem na doporučení UNESCO k etice umělé inteligence přijaté dne 23. listopadu 2021,

– s ohledem na závěrečnou zprávu poradního orgánu OSN na vysoké úrovni pro umělou inteligenci ze září 2024 s nazvanou Řízení AI v zájmu lidstva,

– s ohledem na doporučení Rady Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) dne 22. května 2019 o umělé inteligenci,

– s ohledem na mezinárodní hlavní zásady Hirošimského procesu pro organizace vyvíjející pokročilé systémy AI a mezinárodní kodex chování Hirošimského procesu pro organizace vyvíjející pokročilé systémy AI, jakož i na prohlášení lídrů skupiny G7 o AI pro prosperitu ze dne 17. června 2025,

– s ohledem na zásady a pokyny skupiny G20 týkající se AI,

– s ohledem na deklaraci z Bletchley, kterou přijaly země účastnící se summitu o bezpečnosti AI konaného ve dnech 1. a 2. listopadu 2023,

– s ohledem na ministerské prohlášení přijaté dne 4. prosince 2024 na summitu Globálního partnerství pro umělou inteligenci,

– s ohledem na článek 55 jednacího řádu,

– s ohledem na zprávu Výboru pro zahraniční věci (A10-0000/2026),

A. vzhledem k tomu, že umělá inteligence (AI) je globální fenomén, který se rychle prosazuje na mnoha úrovních společností; vzhledem k tomu, že otevírá bezprecedentní příležitosti pro prosperitu, inovace a pokrok, včetně potenciálu k posílení ochrany a prosazování lidských práv, demokracie a právního státu v celé řadě oblastí;

B. vzhledem k tomu, že systémy AI musí zásadně dodržovat lidská práva; vzhledem k tomu, že pokud jsou systémy AI od samého počátku navrženy se zlovolným úmyslem, jsou zneužívány k represivním účelům nebo jsou nasazovány bez odpovídajících záruk, mohou umožňovat či usnadňovat porušování lidských práv a mohou podrývat lidskou důstojnost, lidská práva, demokracii a právní stát;

C. vzhledem k tomu, že rizika a výzvy pro základní práva a svobody pojící se se systémy AI zahrnují mimo jiné rizika pro lidskou důstojnost, ochranu osobních údajů, práva dítěte, základní pracovní práva, práva migrantů, práva v oblasti životního prostředí, demokracie a právního státu, jakož i rizika algoritmické diskriminace, hromadného sledování a potlačování nesouhlasných názorů, genderově podmíněného násilí, nárůstu nadnárodních represí a porušování lidských práv při nasazování systémů AI v automatizovaných zbraňových systémech v konfliktech a ve materiálu dvojího užití;

D. vzhledem k tomu, že AI rovněž skýtá významné příležitosti pro prosazování lidských práv na celosvětové úrovni, včetně sledování porušování lidských práv, zprostředkování přístupu ke spravedlnosti a k informacím v oblasti zdravotnictví a vzdělávání, odhalování dezinformací a nenávistných verbálních projevů, zlepšování poskytování humanitární a naléhavé pomoci, posílení transparentnosti ve veřejné správě a demokratické účasti, přispívání k cílům udržitelného rozvoje OSN a zmírňování negativních dopadů změny klimatu;

E. vzhledem k tomu, že rychlý rozvoj technologií AI zásadním způsobem mění světový řád; vzhledem k tomu, že EU musí zajistit, aby se její vnější činnost v oblasti AI řídila ucelenou strategickou vizí, zakotvenou v jejích základních hodnotách, jimiž jsou demokracie, právní stát a dodržování základních práv;

F. vzhledem k tomu, že EU prosazuje alternativní a důvěryhodný model pro návrh, vývoj a řízení AI, který spojuje otevřenost, transparentnost a ochranu základních práv s odolností a inovacemi, chrání své občany a nabízí rovné podmínky pro podniky;

G. vzhledem k tomu, že posílení partnerství v oblasti AI se zeměmi mimo EU, zejména s kandidátskými zeměmi, zeměmi evropského sousedství a zeměmi globálního Jihu, by mělo být prioritou vnější činnosti EU;

Obecné úvahy

1. zdůrazňuje, že lidská práva, zejména lidská důstojnost, rovnost a nediskriminace, musí zůstat ústředním bodem AI; poukazuje na to, že právní závazky v oblasti lidských práv platí za všech okolností a že systémy AI musí zajišťovat transparentnost a dohled jako základ pro odpovědnost a povinnosti, přičemž je třeba zabezpečit, aby byly prostředky ochrany dostupné a snadno přístupné v každé fázi životního cyklu AI;

2. zdůrazňuje, že státy mají podle mezinárodního práva povinnost zdržet se jakéhokoli neopodstatněného zasahování do lidských práv, zabývat se takovými případy a zajistit jejich účinné vyřešení a ochranu; vyzdvihuje, že tato povinnost je obzvláště důležitá v souvislosti s řízením systémů AI;

Rizika AI pro lidská práva

3. poukazuje na to, že údaje jsou klíčovou součástí technologií AI a že zajištění ochrany osobních údajů je nezbytné pro ochranu digitálních lidských práv;

4. upozorňuje na riziko, že AI může prohloubit stávající sociální nerovnosti, zejména u již tak marginalizovaných skupin, jelikož systémy mohou být založeny na algoritmech nebo datech, které reprodukují, utužují a prohlubují diskriminační předsudky;

5. je hluboce znepokojen tím, že AI umožnila, aby se sledování stalo sofistikovanějším, všudypřítomnějším a rozšířenějším, což dovoluje monitorovat celé skupiny a společnosti a představuje vážnou hrozbu pro demokracii a lidská práva;

6. varuje, že sledování s využitím AI, i když je zpočátku využíváno k legitimním účelům, jako je prosazování práva a zajištění bezpečnosti, může být snadno zneužito k potlačování nesouhlasných názorů a k útokům na obhájce lidských práv;

7. důrazně odsuzuje využívání AI k utužování genderově podmíněného násilí a k podrývání práv na genderovou rovnost, jak je patrné z případu modelu Grok, který ukázal, jak lze nástroje založené na AI využít k vytváření a šíření sexuálně laděného obsahu bez souhlasu dotčených osob, včetně deepfake obsahu a dalších forem manipulace s obrázky a videi;

8. je hluboce znepokojen potenciálními újmami, které může AI způsobit dětem a dospívajícím;

9. uznává dopad systémů AI na proměnu globálního pracovního prostředí, trhů práce a produktivity; zdůrazňuje, že dopady systémů AI budou zásadní a dlouhodobé; varuje, že zavádění systémů AI nelze využívat k ospravedlnění omezování práv, důstojnosti a wellbeingu pracovníků, jejich nahrazování ani prohlubování nedostatků dovedností či k deskillingu;

10. bere na vědomí rostoucí využívání technologií založených na AI k monitorování hranic a migračních tras, a to i podél vnějších hranic EU;

11. je hluboce znepokojen závažnými environmentálními a sociálními dopady systémů AI;

12. je hluboce znepokojen rostoucími riziky, že AI bude využívána k přeshraničním represím;

13. podtrhuje klíčovou roli podniků při zajišťování toho, aby vývoj a zavádění AI a využívání dat respektovaly lidská práva;

14. trvá na tom, že státy mají povinnost účinně prosazovat lidská práva a chránit před jejich porušováním ze strany třetích stran, včetně podniků;

15. vyzývá orgány EU a členské státy, aby se ujaly vedení v úsilí na příslušných mezinárodních fórech a ve spolupráci s mezinárodními partnery s cílem vypracovat pokyny specificky k AI v oblasti odpovědnosti podniků za dodržování lidských práv;

16. vyjadřuje znepokojení nad rostoucím počtem důkazů o využívání systémů AI ve válce;

17. zdůrazňuje, že je důležité uplatňovat vysoké standardy v oblasti lidských práv na zboží a technologie dvojího užití, které využívají AI;

Rizika plynoucí z AI pro demokracii a právní stát

18. konstatuje, že systémy AI mají přímý dopad na volební a demokratické procesy;

19. zdůrazňuje, že nasazení systémů AI ve volebních procesech musí splňovat nejvyšší standardy transparentnosti, vysvětlitelnosti, odpovědnosti a nezávislého hodnocení;

20. s obavami konstatuje, že využití AI zlovolným způsobem rozšiřuje možnosti provádění zahraniční manipulace s informacemi a vměšování, včetně potenciálu ohrozit integritu, nezávislost a účinnost institucí a procesů, jakož i potenciálu ovlivnit kvalitu informací;

21. zdůrazňuje, že svoboda tisku je zásadním prvkem demokracie; vyjadřuje znepokojení nad riziky, která pro rozmanitost, pluralitu, inkluzivitu, spolehlivost a odpovědnost médií představuje koncentrace moci v rukou poskytovatelů AI;

Odpovědnost za AI

22. konstatuje, že odpovědnost za porušování lidských práv související s AI vzniká v tom bodě řetězce, kde je systém zneužit nebo využit ke spáchání dotyčného porušení, ledaže by byl systém od samého počátku navržen se zlovolným úmyslem; zdůrazňuje, že tento přístup nezbavuje vývojáře jejich odpovědnosti;

23. vyzývá k tomu, aby systémy AI respektovaly právo obětí porušování lidských práv na účinnou právní ochranu;

Doporučení týkající se strategie EU pro vnější činnost v oblasti AI

24. zdůrazňuje, že je nezbytné, aby EU hrála vůdčí roli při prosazování důvěryhodné AI na celosvětové úrovni, při utváření globálního prostředí v oblasti AI a při prosazování přístupu k vývoji a zavádění AI založeného na lidských právech; vyzývá k okamžitému vypracování komplexní strategie EU pro vnější činnost v oblasti AI, aby bylo možné tohoto cíle dosáhnout;

25. vyzývá Komisi, aby usilovala o stanovení globálních minimálních standardů ochrany před závažnými riziky spojenými s AI;

26. je toho názoru, že AI nabízí skutečnou příležitost k tomu, aby se společně se zeměmi mimo EU řešily konkrétní výzvy v oblasti lidských práv, jako jsou práva dětí, práva žen a genderová rovnost, základní pracovní práva a práva v oblasti životního prostředí;

27. vyzývá EU a její členské státy, aby podpořily zavedení mechanismů participativního řízení s cílem formovat politická opatření a rámce pro řízení AI na mezinárodní úrovni;

28. poukazuje na nutnost posílit Evropský úřad pro umělou inteligenci a Evropskou službu pro vnější činnost (ESVČ) prostřednictvím poskytnutí odpovídajících finančních a lidských zdrojů;

29. vyzývá k plnému využití všech nástrojů, které má EU k dispozici, za účelem řešení dopadů AI na lidská práva, mimo jiné posílením role zvláštního zástupce EU pro lidská práva;

30. zdůrazňuje, že je třeba dále diskutovat o nejvhodnějších způsobech, jak začlenit téma AI do stávajících předpisů EU, aby vnitřní politiky a pravidla EU v oblasti AI posílily dodržování lidských práv mimo EU;

31. vyzývá Komisi a ESVČ, aby do činností EU v oblasti podpory demokracie a volebního pozorování začlenily aspekt AI;

32. vyzdvihuje naléhavou potřebu vybudovat silný a odolný ekosystém AI v EU, který sníží strategickou závislost a posílí strategickou autonomii EU;

33. připomíná závazek EU k mezinárodnímu řádu systému založenému na pravidlech; vyzývá EU a její členské státy, aby koordinovaly své postoje na multilaterálních fórech a navazovaly partnerství s podobně smýšlejícími partnery s cílem prosazovat a rozvíjet společnou vizi důvěryhodné AI;

34. vyzývá EU a její členské státy, aby podporovaly a posilovaly systém OSN v jeho úsilí o prosazování důvěryhodné AI;

35. vyzývá EU a její členské státy, aby i nadále spolupracovaly s Radou Evropy při vypracovávání mezinárodních norem pro důvěryhodnou AI;

36. zdůrazňuje, že je nezbytné, aby EU podporovala zvyšování dostupnosti systémů AI s otevřeným zdrojovým kódem a interoperabilních technických norem, zejména ve spolupráci se kandidátskými zeměmi, zeměmi evropského sousedství a zeměmi globálního Jihu;

37. vyzývá EU, aby svou finanční podporu pro vývoj a zavádění AI v zemích mimo EU, a to i v rámci připravovaného nástroje NDICI – Globální Evropa a strategie Global Gateway, podřídila podmínce, že bude vyvíjena a využívána důvěryhodná AI, která respektuje lidská práva; vyzdvihuje, že EU by měla financovat pouze takové modely AI, které dodržují normy v oblasti lidských práv;

38. vyzdvihuje význam systémů AI využívaných v podnicích, neboť mohou podnikům pomoci dodržovat klíčové právní předpisy EU, jako je směrnice o náležité péči podniků v oblasti udržitelnosti[3] a směrnice o podávání zpráv podniků o udržitelnosti[4], jakož

[3] Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1760 ze dne 13. června 2024 o náležité péči podniků v oblasti udržitelnosti a o změně směrnice (EU) 2019/1937 a nařízení (EU) 2023/2859 (Úř. věst. L, 2024/1760, 5.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1760/oj).

[4] Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2022/2464 ze dne 14. prosince 2022, kterou se mění nařízení (EU) č. 537/2014, směrnice 2004/109/ES, směrnice 2006/43/ES a směrnice 2013/34/EU, pokud jde o podávání zpráv podniků o udržitelnosti (Úř. věst. L 322, 16.12.2022, s. 15, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2464/oj).

i právní předpisy proti nucené práci, s cílem zajistit, aby dodavatelské řetězce v oblasti AI byly odpovědné, udržitelné a respektovaly lidská práva i životní prostředí;

39. poukazuje na to, že důvěryhodný ekosystém AI je klíčovým faktorem konkurenceschopnosti; zdůrazňuje, že investice do systémů AI, které respektují základní lidská práva, jsou nezbytné pro budování důvěry u spotřebitelů a mezinárodních partnerů, pro podporu dlouhodobých inovací a pro vytvoření udržitelné konkurenční výhody na globálním trhu;

40. zdůrazňuje, že podpora gramotnosti v oblasti AI má zásadní význam;

Doporučení týkající se zbraní

41. podporuje úsilí OSN o uzavření právně závazné dohody, která by na celosvětové úrovni upravovala a zakazovala smrtící autonomní zbraňové systémy; vyzývá EU a její členské státy, aby tyto cíle podporovaly;

42. odsuzuje případná porušování lidských práv páchaná v ozbrojených konfliktech prostřednictvím autonomních systémů AI; vyzývá EU, aby posílila svou podporu Mezinárodnímu soudnímu dvoru a Mezinárodnímu trestnímu soudu při vyšetřování a stíhání závažných porušení lidských práv spáchaných s využitím AI;

Doporučení týkající se hromadného sledování s využitím AI

43. požaduje zákaz vývozu systémů hromadného sledování využívajících AI z EU do zemí, kde existuje vážné riziko, že tyto systémy budou zneužity k porušování lidských práv;

Doporučení týkající se zboží dvojího užití

44. vyzývá k začlenění zásad aktu o AI do nařízení o zboží dvojího užití[5], což by mělo vést k zákazu vývozu systémů AI zakázaných tímto nařízením a zavázat členské státy k tomu, aby zajistily, že všechny vysoce rizikové systémy AI dvojího užití určené k vývozu budou splňovat povinnosti vyplývající z aktu o AI jako podmínku pro schválení vývozu;

Doporučení týkající se obchodu

45. vyzývá k rozšíření působnosti aktu o AI tak, aby se vztahoval i na vývoz systémů AI mimo EU v případě dvou hlavních kategorií rizik uvedených v tomto aktu;

46. vyzývá, aby ustanovení týkající se AI v obchodních dohodách EU podporovala otevřenou a důvěryhodnou AI; vyzývá Komisi, aby do iniciativ v rámci strategie Global Gateway zahrnula podporu důvěryhodných systémů AI;

Doporučení týkající se možností využití AI při prosazování lidských práv

[5] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/821 ze dne 20. května 2021, kterým se zavádí režim Unie pro kontrolu vývozu, zprostředkování, technické pomoci, tranzitu a přepravy zboží dvojího užití (Úř. věst. L 206, 11.6.2021, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/821/oj).

47. vyzdvihuje potenciál systémů AI při prosazování a posilování lidských práv a při řešení závažných výzev na celosvětové úrovni; vítá snahy OSN a Rady Evropy o podporu tohoto využití AI prostřednictvím mezinárodního řízení;

48. vyzývá Komisi a ESVČ, aby podporovaly využívání důvěryhodných systémů AI při sledování porušování lidských práv a při zajišťování přístupu ke spravedlnosti, jakož i v oblastech vzdělávání, zdravotnictví, změny klimatu a energetiky a obecně při prosazování cílů udržitelného rozvoje OSN;

°

° °

49. pověřuje svou předsedkyni, aby předala toto usnesení Radě, Komisi a členským státům.